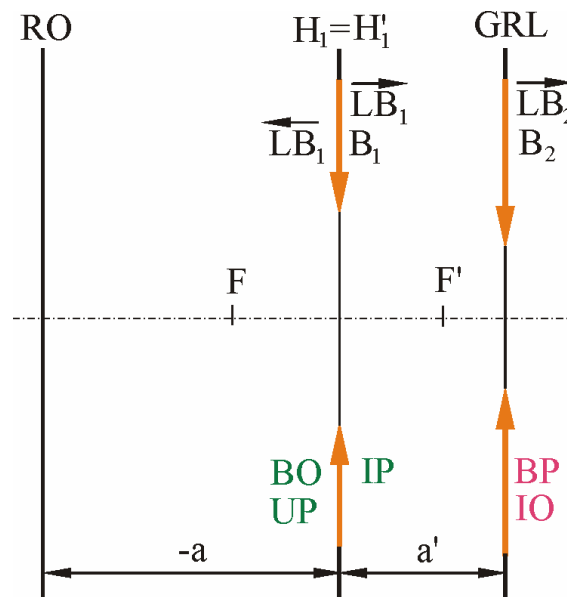

Zadatak B10: Objekt preslikavanja nalazi se na odstojanju $a = -200 \text{ mm}$ ispred tankog sočiva, žižne daljine $f' = -f = 40 \text{ mm}$ i efektivnog otvora $D_{B_1} = 30 \text{ mm}$. Ako se u ravni lika postavi blenda prečnika $D_{B_2} = 20 \text{ mm}$, odrediti:

- položaj i veličinu blende otvora, ulazne i izlazne pupilu, blende polja, ulaznog i izlaznog otvora,
- prečnik polja u ravni objekta, koje će biti preslikano ovim sistemom,
- najmanju vrednost prečnika blende senke, postavljene u žižnoj ravni oblasti lika sočiva, za koju će biti preslikana ista veličina polja u ravni objekta,
- najmanju vrednost prečnika blende senke za koju će glavni zraci iz tačaka vidnog polja objekta prolaziti kroz težišta poprečnih preseka odgovarajućih snopova.

Rešenje B10: Efektivni otvor sočiva predstavlja blendu sistema (B_1), a istovremeno i njene likove u oblasti objekta ($\overleftarrow{LB}_1$) i lika ($\overrightarrow{LB}_1$).

- Lik blende B_2 u oblasti lika ($\overrightarrow{LB}_2$) poklapa se takodje sa samom blendom (slika B10a).

Slika B10a

Primenom *Gauss*-ovog oblika jednačine preslikavanja (sistemom kod koga je $f' = -f$) može se odrediti položaj *Gauss*-ove ravni lika u odnosu na sočivo (slika B10a):

$$\frac{1}{a'} - \frac{1}{a} = \frac{1}{f'} \quad \Rightarrow \quad a' = \frac{a \cdot f'}{f' + a} = 50 \text{ mm} .$$

Pošto se iz središta *Gauss*-ove ravni lika (tačke na optičkoj osi) lik $\overrightarrow{LB}_1$ vidi pod manjim uglom nego lik $\overrightarrow{LB}_2$, lik $\overrightarrow{LB}_1$ predstavlja izlaznu pupilu (*IP*) koja se u ovom slučaju poklapa sa blendom otvora (B_1) i likom blende otvora u oblasti objekta ($\overleftarrow{LB}_1$) koji predstavlja ulaznu pupilu (*UP*).

Jedina preostala blenda (B_2) predstavlja blendu polja (*BP*) koja se u ovom slučaju poklapa sa izlaznim otvorom. Pošto izlazni otvor leži u ravni lika, ulazni otvor biće u ravni objekta, pa se iz relacije za poprečno uvećanje preslikavanja može odrediti prečnik ulaznog otvora:

$$\beta' = \frac{a'}{a} = \frac{D_{B2}}{D_{LB2}^{\leftarrow}} = \frac{D_{B2}}{D_{UO}} \quad \Rightarrow \quad D_{UO} = \left| D_{B2} \cdot \frac{a}{a'} \right| = 80 \text{ mm} .$$

b) Prečnik ulaznog otvora (u ravni objekta) određuje prečnik polja koje će biti preslikano ovim sistemom ($D_{UO} = 80 \text{ mm}$).

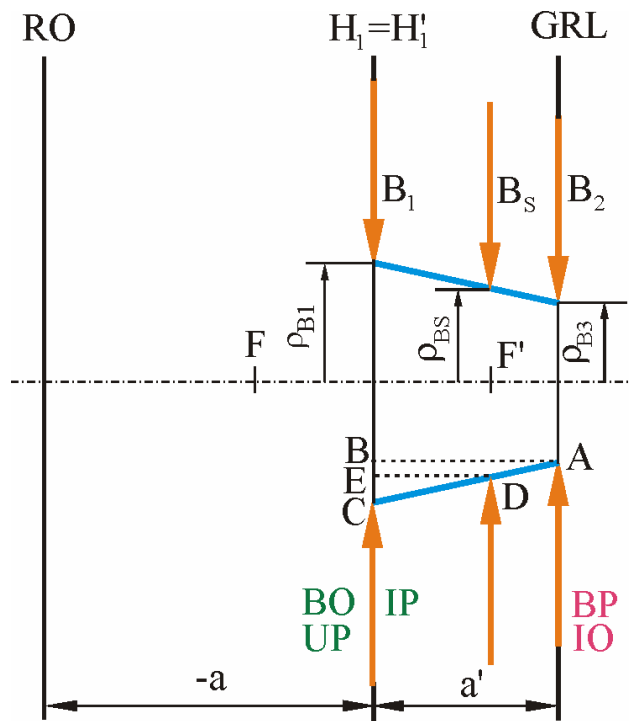
c) Na slici B10b je prethodno opisanom optičkom sistemu pridodata i blenda B_S , u žižnoj ravni oblasti lika sočiva. Ukoliko ova blenda ima prečnik jednak ili veći od $2\rho_{BS}$ (slika B10b), tako da ne ograničava prostiranje zraka kroz krajnje tačke izlazne pupile i izlaznog otvora, biće preslikana ista veličina polja u ravni objekta.

Iz sličnosti pravouglanih trouglova ABC i DEC sledi relacija (slika B10b):

$$\frac{\rho_{B1} - \rho_{B2}}{a'} = \frac{\rho_{B1} - \rho_{BS}}{f'}$$

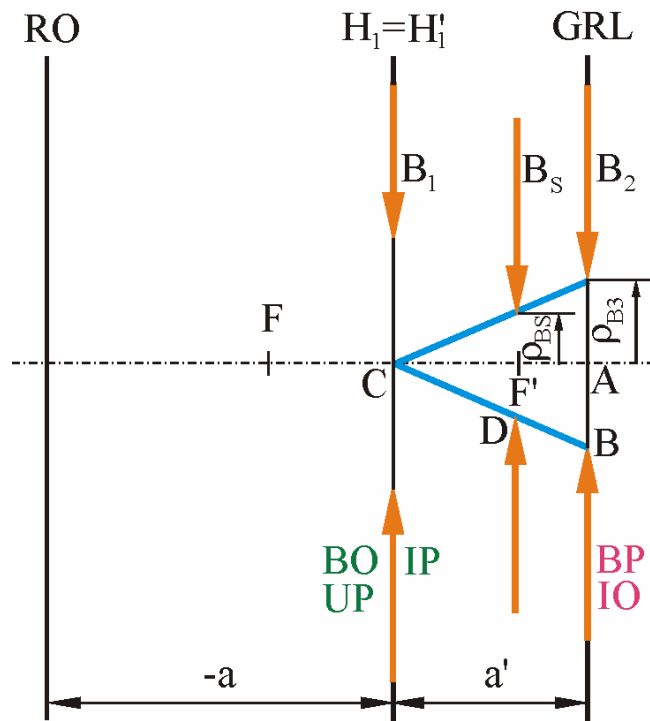
na osnovu koje se može odrediti najmanja vrednost prečnika blende senke (B_S) za koju će biti preslikana ista veličina polja u ravni objekta:

$$D_{BS} = D_{B1} - \frac{f'}{a'} \cdot (D_{B1} - D_{B2}) = 22 \text{ mm} .$$

Slika B10b

d) Zraci koji prolaze kroz središte ulazne pupile nazivaju se **glavnim** zracima. Ukoliko blenda senke (B_S) ima prečnik jednak ili veći od $2\rho_{BS}$ (slika B10c), tako da ne ograničava prostiranje glavnih zraka kroz krajnje tačke izlaznog otvora, glavni zraci će i dalje prolaziti kroz težišta poprečnih preseka odgovarajućih snopova.

Slika B10c

Iz sličnosti pravougljih trouglova **BAC** i **DF'C** sledi relacija (slika B10c):

$$\frac{\rho_{BS}}{f'} = \frac{\rho_{B3}}{a'}$$

na osnovu koje se može odrediti najmanja vrednost prečnika blende senke (**B_S**) za koju će glavni zraci iz tačaka vidnog polja objekta prolaziti kroz težišta poprečnih preseka odgovarajućih snopova:

$$D_{BS} = D_{B2} \cdot \frac{f'}{a'} = 16 \text{ mm} .$$